

Instruction för Artisten N. M.

Mandelgren, under dess med offentligt understöd företagna resa inom Ostergötland och tillgränsande Provinser, år 1846.

Enligt Kongl. Majt:s, uti nådig skrifvelse den 15 Maj innevarande år gifna föreskrift, inskränker sig Hr Mandelgrens uppdrag till följande:

1:0 Att i kyrkorna, undersöka, beskrifva och, om möjligt är, äfven afteckna hvad som i arkitektoniskt hänseende kan äga större märkvärdighet, såsom rundkyrkors konstruktion och plan, ovanliga torn och hvalfbyggnader m.m., alfreskomålningar på väggar och hvalf, målningar och skulpturarbeten på gamla altartaflor och andra flyttbara föremål;

2:0 Att äfven hos enskilda personer, der sådant tillåtes, anteckna och beskrifva konst-

verk, rustningar och dylikt, som kan äga antiqvariskt eller historiskt värde.

Med anledning häraf får Kungl. Witterhets, Historie och Antiquitets Akademien, enligt Kongl. Majts nådiga befallning, meddelas följande till Hr Mandelgrens efterrättelse:

1:0 Undersökningen af kyrkorna i arkitektoniskt hänseende inskränkes till de äldsta och märkvärdigaste. Vid dessa observeras planen, murarnes sammansättning och tjocklek, hvalfbågarnes sträckning och förbindning, formen på pelare, fönster och dörr- öppningar, torn och tornspiror, sträfpelare, ornament, byggnadsämnet, cementet m.m. samt äfven tillfälliga omständigheter, såsom runstenar, inmurade i väggen eller inlagda i golvet o.s.v.

2:0 Äfven undersökas andra byggnader tillhörande kyrkan, såsom klockstaplar, grafchor samt andra hus af hög ålder

eller märklig arkitektur, om också dessa skulle vara förfallna till ruiner.

3:0 Af kyrkornas inredning och lösegendom förtjena följande företrädesvis uppmärksamhet:

a) Målningar och skulptur arbeten från äldre tid, såsom gamla altartaflor, särskilda grupper eller enstaka figurer af Christus-och helgonbilder, lösa taflor, porträtter m.m. I afseende på dessa antecknas föremålet för framställningen, konstvärdet, åldern och ursprunget, så vidt de af tillgängliga handlingar, traditioner eller artistiska iakttagelser kunna bestämmas, konstverkets närvarande skick och förvaringsrum, möjligheten och kostnaden af en restauration, ifall det anses förtjena en sådan eller möjligtvis kan komma i fråga att inflyttas i det blifvande National- Museum.

b) Annan lösegendom, som genom

ålder eller arbete företer någon större märkvärdighet, t.ex rökelsekar, smörjelsekärl, lavatorier, dopfuntar och dopfat m.m. begagnade vid den katolska gudstjensten, äfvensom andra kyrkokärl, kannor, kalkar, patener samt klockor, altardukar, messkläder, brudkronor, fattigbössor och offerstockar, till kyrkan skänkta votiv – prydnader, såsom skepp och andra konststycken.

c) Grafmonumenter, grafstenar, rustningar, vapen, vapensköldar, fanor prydnader på likkistor m.m.

4:0 I åtskilliga kyrkor förekomma alfreskomålningar på hvalf och väggar, en del mycket gamla, andra av mindre hög ålder. Dessa målningar böra beskrivas till innehåll och konstvärde, samt åldern bestämmas, så vidt möjligt är, på grunder, hemtade från sjelfva arbetet, när inskrifter eller bokstavsfor-

mer icke gifva någon närmare ledning.

5:0 Hos enskilda personer, som sådant vilja medgifva, anmärkas och beskrivas konstverk, som äga antiqvariskt eller historiskt värde, äfven goda porträtter af märkvärdiga personer, med uppgift af mästaren och åldern, om dessa kunna bestämmas, gamla vapen och rustningar m. m.

I allmänhet anmärkes, att tiden ej må upptagas med undersökningar af mindre märkvärdiga föremål eller med upprepande af beskrifvningar och underrättelser, som redan finnas anförda i topografiska afhandlingar eller andra tryckta, allmänt tillgängliga skrifter, hvilka dock böra citeras, när sådant erfordras.

Hvad som företrädesvis befinnes äga en större märkvärdighet, bör aftecknas så troget som möjligt, antingen helt och hållet eller åtminstone till någon del, så myc-

ket som behöfves, för att gifva ett redigt begrepp om föremålets utseende och värde

De af Hr. Mandelgren upprättade beskrifvningar och tagna teckningar inlemmas, efter återkomsten från resan, till Kongl. Majt, för att efter Kongl. Majt:s nådiga beslut disponeras. Stockholm den 17 Juni 1846.

Å Kongl. Witterhets, Historie och Antiquitets Akademiens vägnar
A, M, Strinnholm

Bror Em; Hildebrand

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Som jag gjort konsten att Restaurera Taflor och andra
Konstverk till mitt hufvudstudium, och detta erfordrar en
större antiqvarisk och konsthistorisk kunskap än som är
nödig för utöfvande af någon bland konstens öfriga gre-
nar, företog jag på egen bekostnad en utländsk resa i
början af Maj 1838 och återkom till Fäderneslandet i slu-

tet af Oktober 1843. Under denna tid besökte jag Konstakademier, Muséer och Konst-Samlingar, för att wid dessa inhemta närmare kännedom om så väl konstverkens rätta uppställning, anordnande och förvaring, som de serskildta Samlingarnes historiska uppkomst, och får härmed i underdånighet bifoga ett kort utdrag af de anteckningar hvilka under samma resa af mig blifvit gjorda.

Jag hade beklagligtvis icke ännu varit i tillfälle att göra mig nogare bekant med mitt eget Fäderneslands Konst- Historia och de derinom befintlige in- och utländska konstprodukter, enär ett sådant studium är förbundet med större kostnad än mina tillgångar medgifvit, helst dessa Konstverk äro spridda i Kongl. Lustslott, Kyrkor och privata Gods i Landsorterna. Men då jag sett den

// tacket// [blyerts i vänstermarginalen]

hulda omtanke hvarmed Eders Kongl. Maj:t nitälskar för konstens framgång och dess idkares förkofran, har hos mig lifvats det hoppet att genom ett af Eders Kongl. Maj:t i Nåder beviljadt rese- understöd af Staten, blifwa försatt i tillfälle, att genom en resa under nu tillstundande sommar-månader kunna förkofra mig denna bristande del af mina studier.

Jemte det jag således i djupaste underdånighet härmed

//vågar//[blyerts i vänstermarginalen]anhåller om ett sådant rese-understöd af //4//B:co ++
++R:dr 200

//# {??}// vågar jag tillika anföra följande omständigheter, hvilka torde tala för detsammes beviljande.

1:0 Enär en nogrannare kännedom om de konst-alster hvilka i Riket förvaras är af vigt icke blott för den enskildte Konstvännen, utan ock för den allmänna Konsthistorien, ämnar jag vid alla de Kyrkor och Kongl: Lustslott m:m. som jag besöker, uppteckna sådana Konstverk, hvilka kunna ega intresse antingen för en konsthistorisk Samling i det blifvande National-Museum, eller för den Svenska Kronologiskt ordnade Porträtt-och

Tafvel-Samlingen på Kongl. Lustslotten i Gripsholm och Drottningholm hvilken tyckes hafva samma syftemål som Samlingen i Versailles, nemligen att förvara vårt lands historiska minnen. Tillika skall jag upprätta kostnadsförslag öfver de ifrågavarande konstverkens iståndsättande.

2:0 För förberedandet af nämnde studium har jag redan sökt skaffa mig upplysningar; så väl från enskildta personer, som genom utdrag af de handlingar hvilka finnas i Kongl. Antiquitets-Akademiens Archiv, rörande Kyrkornas Antiquiteter. Nämnde handlingar äro af Högvördige Presterskapet ingifvna enligt Kongl. Kungörelsen af den 18 April 1828; men som större delen af uppgifterna äro gjorda utan all sakkännedom, kunna de ej hafva någon egentlig tillförlitlighet, hvarför bifogade Anteckning också endast kan betraktas såsom en hjälpreda under resan. Detta oaktadt tviflar jag icke, det ju på åtskilliga ställen förvaras många för Konst Historien märkvärdiga lemningar, hvilka, om de skulle från utlandet inköpas, komme att kosta Staten betydliga Penningsummor. //torde få// Härvid bör äfven komma i betraktande huruledes desamma, om de nu ej räddas, blifva af okunnighet om deras värde, antingen lemnade åt förgängelsen; eller af penningsbehof och andra intressen försålda till Konsthandlare och förda ur landet, hvar af //man// vi redan haft flerfaldiga bedröfliga exempel.

3:0 För att förekomma sådant, och tillika väcka fosterlands-känslan och minnet af förfädrens snille och smak, hafva Regeringarne i Tyska, Franska och Italienska Staterna föreslagit sina Ständer; att inga antiqvariska märkvärdigheter må ifrån landet utföras eller till annan man försäljas innan de blifvit Kronan hembjudna och genom en dertill bestämd Auktoritet till inlösen värderade. Oftast lemnar Staten ersättning antingen genom Kopior eller genom direkta inköp. Äfven underhållas för bevarandet af nämnde Samlingar utomlands öfverflödiga byggnader såsom Slott, Kyrkor, Kloster m. m. och vid Gymnaiser och Högsolor äro mindre Muséer eller s.k. Konstkammare inrättade, för att sprida konstsinne bland Ungdomen och ortens konst-

idkare. Större och kostbarare arbeten inflyttas härifrån till National-Museum.

Om något sådant förslag skulle anses lämpligt att inom Sverige verkställa, förbinder jag mig att vid återkomsten från min resa, till Eders Kongl. Maj:t inkomma med ett detaljeradt förslag för dess utförande i landets serskildta delar.

4:0 Såsom vägg-målningar från de äldsta tider ännu finnas, hvilka ej kunna transporteras och som genom den nyare tidens förändringar inom kort skola försvinna, ville jag tillika för Kongl. W. H. o Ant. Akademiens räkning gerna afrita dylika målningar som under resan forekomma [sic!], hwaremot Akademien kunde meddela något lämpligt reseunderstöd.

Detta likväl med förbehåll att nämnde uppdrag ej måtte lägga allt för stora hinder i vägen för uppnående af resans egentliga syftesmål.

Om Eders Maj:t skulle i Nåder bifalla min //i underd// ofvan gjorda framställning, anhåller jag tillika det till mig må//tte// öfverlemnas en afskrift af de Samlingars Inventarium, hvilka af min resa skulle draga den egentliga fördelen, neml: 1:0 Kongl: Museum, 2:0 Gripsholm, 3:0 Drottningholm, samt

Att de Kongl: Slottens och andra Statens Tjenstemän måtte inom deras serskildte befattningar anbefallas att gå mig tillhanda med sådane upplysningar och handräckning hvilka kunna vara af vigt för ett rätt fullgörande af Eder Maj:ts uppdrag.

//af underdånig {??} {??} [skrivet med blyerts]

Med djupaste undersåtlig Vörtnad, trohet och nit framhärda

Stormäktigste Allernådigste Konung

Eders Kongl. Maj:ts

Stockholm d: Februarii 1846

Underdånigste Tropligtigste
Tjenare och Undersåte

Nils Magnus Mandelgren

Afskrift

O S C A R, med Guds Nåde, Sveriges,
Norriges, Göthes och Wendes Konung.

Wår synnerliga ynnest och Nådiga benägenhet med
Gud Allsmächtig, Tromän, Tjenare och Undersåter, sam-
telige Ledamöter i Wår Witterhets- Historie- och Anti-
qvitets Akademi! Hos OSS har Artisten N. M. Mandel-
gren, uti ingifven ansökning underdånigst anhållit om
ett rese-understöd, förslagsvis uppgifvet till 200 Riksdaler
Banko, till företagande af en resa inom Riket i ända-
mål att vid Wåre Lustslott samt i Kyrkor och å enskild-
te Herregods taga kännedom om och uppteckna såda-
na konstverk, som kunna ega värde antingen för en
konsthistorisk samling i det blifvande National- Museum,
eller för Portrait- och tafvelsamlingarne på Gripsholms
och Drottningholms Slott, hvarjemte Sökanden erbjud-
dit sig afgifva kostnadsförslag till berörde konst-
verks iståndsättande samt, om så äskades, äfven
framställa fullständigt förslag till inrättande af Museer
för spridande af konstsinne bland ungdomen, tillgängliga
för de serskilda Provinsernes innevånare m. m., i hvil-
ken afsigt Sökanden uppgifvit sig hafva på förhand
anskaffat upplysningar från enskilde personer, äfvensom
utur de i Edert Archiv förvarade berättelser, till följd
af Kongl. Kungörelsen den 18 April 1828 utaf veder-

börande Presterskap utgifvna, rörande de i kyrkorna befintliga antiqviteter: anhållande jemväl i underdånighet Sökanden om Nådig tillåtelse att afskrifva upprättade förteckningar öfver samlingarna i Wårt Museum samt på Gripsholm och Drottningholm, äfvensom //att// vederbörande å Wåre Slott samt andre Statens Tjenstemän måtte i Nåder anbefallas gå honom med nödiga upplysningar och handräckning tillhanda.

Sedan, uti häröfver infor dradt och den 28 sistlidne Februari afgifvet utlåtande, Wår Akademi för de fria Konsterna i underdånighet anført, hurusom Akademien ansåge den af sökanden väckta fråga om beredande af en på sakkunnig persons uppgifter grundad kändedom om de inom fäderneslandet befintliga konstföremål och ålderdomsminnen vara förtjent af uppmärksamhet helst otvifvelaktigt vore, det dylika föremål, hvaribland säkerligen förefunnes flere af stort värde, ofta voro blottställda för att, i brist af vård, småningom förskingras och gå förlorade, till betydlig skada för den historiska eller konsthistoriska [sic!] forskningen, som af desamma tilläfventyrs kunnat hemta viktiga upplysningar, hvadan ock Akademien funnit sig böra å denna allmänna del af frågan underdånigst hemställa om Wårt serskilda Nådiga afseende; hvaremot, beträffande hvad i öfrigt uti den underdåniga ansökningen förekomme rörande Man-

delgren personligen, Akademien förmålt sig sakna nödig kännedom, huruvida han egde de studier och kunskaper af flerfaldig art, som kunde sätta honom i tillfälle att, med framgång och till allmän nytta utföra det af honom åsyftade värf, till hvars fullbordande det begärda anslagsbeloppet jemväl syntes Akademien icke kunnat med sitt underdåniga förord sistberörde del af Mandelgrens ansökning beledsaga: så hafven I, uti likaledes på Nådiga befallning deröfver afgifvit utlåtande den 21 nästlidne April, underdånigst andragit, hurusom, sedan flera år tillbaka, I varit betänkte på vården om fäderneslandets minnesmärken från medeltiden samt särskildt kyrkornas antiquiteter, och konstsaker, för hvilket ändamål I år 1840 hos Kongl. Majt gjort underdånig framställning, som föranledde utfärdande af Nådiga Circulairt den 7 December nämnde år, innehållande föreskrift, att då fråga uppstår om någon kyrkas utdömande, reparation eller ombyggnad, uppgift skall till Eder enlemnas rörande kyrkans ålder och architectur, beskaffenheten af målningar, som i hvalf eller å väggar ~~eller~~ //och// innanrede kunna förefinnas, samt om dervarande grafminnesmärken, prydnader, altarskåp från Catholska tiden, bilder, vapen, rustningar m. m., på det I måtten sättas i tillfälle att Eder yttra öfver så väl byggnadens, som deruti förekommande fornprydnaders värde för den händelse

de skulle förtjena bibehållas eller åtminstone aftecknas, och ansågen I för öfrigt vara af vigt, om rörande de markvärdigheter [sic!] och konst saker, som inom kyrkorna i landsorterne förvaras, kunde erhållas fullständigare och tillförlitligare underrättelser, än de, hvilka innehållas uti de på grund af Kongl. Förordningen den 17 April 1828 afgifna kyrkoberättelserna, på det I måten bringas i förmåga att så mycket säkrare bedöma hvad som må förtjena en omsorgsfullare vård och möjligen ega nog värde för att vinna plats i det blifvande National- Museum; hvadan ock, efter Eder åsigt, ett resestipendium skulle för detta ändamål vara synnerligen väl användt, samt I fördenskull, enär Artisten Mandel- [blyertsstreck före I fördenskull ut i vänster marginal. Pil neråt.] //2//

[siffan 2 i vänster marginal vid pilen. Blyertsstreck in på raden under och efter orden "I torden få honom lemna"]

gren under besök i främmande länders konstmuseer, torde hafva varit i tillfälle enhemta en härtill nödig erfarenhet, ansågen Eder böra underdånigst tillstyrka Nådigt bifall till det af honom sökta måttliga anslag af 200 Riksdaler Banko, med föreskrift för Mandelgren, att så långt berörde belopp medgifver, resa omkring i landsorterne för att med ledning af den Instruction I torden få honom lemna, i kyrkorna undersöka, beskrifva och, om möjligt äfven afteckna hvad i arkitektoniskt hänseende kunde ega större märkvärdighet, såsom rundkyrkors construction och plan, ovanliga torn- och hvalfbyggnader m. m. alfrescomålningar på väggar och hvalf, målningar och sculptur-ar-

beten på gamla altartaflor och andra flyttbara föremål, samt med uppdrag derjemte att äfven hos enskilde personer, der sådant tillåtes, anteckna och beskrifva konstverk, rustningar och dylikt, som kunde ega antiqvariskt eller historiskt värde; börande de teckningar och beskrifningar, sökanden sålunda komme att samla, efter resans slut aflemnas för att rådfrågas vid de åtgärder dem WI, eller med Wårt nådiga bifall, I framledes kunde finna vara af behovet påkallade: Men då de samlingar som på Wåra Slott förvaras, åtminstone till en del äro offentliga och allmänt bekanta samt således mindre blottställda för förstöring för förstöring, och dessutom redan blifvit närmare undersökta, hafven I ansett deras granskning icke böra för Stipendiaten borttaga tid och kostnad, som bättre behöfde åt ofvan angifne föremål egnas, samt hvarutöfver I så mycket mindre kunnat tillstyrka vidsträcktare uppdrag, som Akademien för de fria Konsterna, hvilken bäst borde vara i tillfälle bedöma Sökandens konstnärsskicklighet, förklarar sig sakna kännedom om hans kunskaper och skicklighet för utförande af det utaf honom vidare åsyftade, mera vidsträckta värf.

Wid underdånig föredragning häraf hafve WI funnit skäl att förevarande underdåniga ansökning i Nåder bifalla på sätt och med vilkor I underdånigst

hemställt, kommande det i följd häraf beviljade reseunderstöd
af Två Hundrade Riksdaler Banko att från Wårt och
Rikets Stats Contor till Sökanden utbetalas, derom WI
detsamma nu i Nåder förståndiga, jemte det WI
aflåte Nådigt svar till Wår Akademi för de fria
Konsterna; hvilket allt WI Eder, till egen och sö-
kandens underdåniga efter rättelse och förständigande
härmed tillkännagifve samt befalle Eder Gud Alls-
mäktig synnerligen, Nådeligen. Stockholms Slott
den 15 maj 1846.

Oscar

[Ovanstående text har en klammer i blyerts i vänster marginal. //4//

F.O Silfverstolpe

Likheten med höga originalet intygas

ex officio

Bror Em; Hildebrand

P. M.

Då af Vederbörande propo-

nerat blivt att aflidne professorn

N. Byströms i Italien köpta Tafvel-

samling skulle för en större summa

af Staten inköpas, för att bland ~~andra~~//Sveriges//

//öfriga// konstskatter, och såsom bevis på Sven-

skarnas nuvarande ståndpunkt i konst-

billdning, och Akademiens ledamöters

smak och omdömesförmåga, få en

plats i det ännu ofullandade [sic!] national-

museum //då detta en gång blir färdigt// vågar jag, såsom ledamot

af den Comittée som blifvit utsedd att

ytra sig i denna fråga, på det

bestämdaste protestera mot denna

krassa samlings inköpande.

Hufvudskälen för min protest

äro följande:

1:0 Att dessa 200 taflor af Italienska

[På vänster sida på siduppslaget]

skolorna till större delen blott äro
ganska medelmåttiga Copior af
efter gamle Italienske mästare, ehuru
samlingens Catalog författare ~~pa~~ //i sin// okun-
nighet eller ~~Sverige~~ //illparighet// prålar med nam-
nen Titian, Vasari, etcetra etcetra

2:de Att: då dessa Taflor, hvilket
är bekant af hvar och en som under
prof: Byströms tid besökte Rom,
nästan samt och synnerliga äro
köpta på "piazza Navonna" för
några paoli stycket, så kunna de ej
äga det stora konstvärde som Veder-
börande will låta påskina, ty om
de haft något sådant, hade de ej sålts
på öppet torg bland lifsförnödenheter
och skräpsaker.

3:0 Att Då bekant är, att musei
nuvarande kammererare Herr Grabbe
som haft samlingen under sin Vård
och är att betrackta såsom den egentlige

[På höger sida på siduppslaget]

driffjedern till taflornas bortslumpande
till staten, straxt efter prof: Byströms
frånfälle reste utrikes för att
afyttra den skrala samlingen och
icke lyckades hos utländningen, han,
//och consorter, // Ännu mindre bör lyckas att sälja denna
samling till sine egna landsmän, hvars Cassor
ej tåla vid oförnuftigt onödiga utgifter.

Att dessa taflor skola säljas till Sverige
bör så mycket mindre komma i fråga
alldenstund, flere svenskar af åtskilli-
ga Utländningar //som redan i Italien sedt samlingen// blifvit varnade
att ~~taga sig till vara för~~ // Varna sina landsmän från inköpet af // dessa skräp-

[fortsättning på samma siduppslag]

taflor .

Ingen erkänner häldre än jag
att Sverige till sitt snart färdig blifvan-
de museums bör söka anskaffa taflor
och konstsaker af åtskilliga Artister
//och skolor// för att Completera våra samlingar,
~~för att~~ //och// på något sätt kunna försöka
~~att~~ Concurrera med Utländningarne

men i sättet af för anskaffandet
skiljer jag mig från de värde ledamö-
terna af denna Committé. Jag för
min del skulle föreslå, att Akademien
//eller museum// {??}gade Anst{??} att: taflor af erkändt
värde och ~~mesta~~ Ärkände mästare, som
möjligtvis kunna finnas till köps, icke
fingo vandra ut från Sverige som
offta hittils skedt; att sådana som
ej wandrat bortt ~~underhållas~~ och inköp-
tes och underhållas, och slutligen att
Akademien som utdelar resestipendier
åt en mängd unga konstnärer, ålade
desse Att åtminstone, för det stipen-
dium de åtnjuter, förpligta sig, att,
efter ett eller annat af Akademien
uppgifvit Original af gammal mä-
stares arbete, //årligen// förfärdiga en god Co-
pia. Detta kloka förfarande skulle
inom få decenier till en betydlig del
Completera vår samling, och om ej med
dyra Originaler, som offta ej kunna fås
för penningar, åtminstone med goda
Copior

[rektangulärt smalt pappersark]

[blyerts Texten överkorsad]

Norg.58 Apelbergsgatan _B

A Monsieur _____ Souscripteur

des Monuments Scandinaves du Moyen Age, &a;&a.

[Tryckt text Texten överkorsad]

[Rektangulärt smalt papper]

Resan 1846-172 1/4 mil. 1847 245 1/4 mil
1848.-341.3/4.

år 1851. 58-59-60, 61-62. vistades i Paris

Stormäktigste Allernådigste Konung.

Genom Eder Majts Nådiga skrifvelse af
den 15:de Maj 1846, lemnades mig Nådigt upp-
drag att under sistlidne sommar, genom resor
inom fäderneslandet, studera Svenska Konst-
historien, samt så vidt möjligt uppsöka och

taga närmare kännedom om de konstprodukter, som derunder kunde påträffas. Till underdånig åtljudnad at detta nådiga uppdrag, har jag, efter bästa förmåga användt all ospard möda att, i öfverenstemmelse med den instruktion, som af Kongl. Witterhets. Historie och Antiquitets Aca- demien blifvit mig den 17:de Juni samma år för nämnde resor meddelad, fullgöra samma mitt åliggande, och får nu, jemte bifogande af min redogörelse till bemälte Aca- demien, inför Eder Kongl. Majt: med djupaste undersåtliga vörndnad nedlägga frukterna af mina forsk- ningar, samt i underdånighet afgifva en kort berättelse, om de resultater dem jag ansett mig böra till Eders Kongl Majts höga uppmärk- samhet i underdånighet framställa.

Jag förmår icke rätt att inför Eders Kongl.

Majt skildra den glädje jag under min resa erfa- rit, vid upptäckten af flera konstalster ifrån den period af medeltiden då konsten stod i sin fullaste fägring. Såsom bevis härpå vill jag endast anföra Altarklädet i Östra Stenby.

Dopfunten i Tingstad, Gistad och Skärkind, samt Altartaflorna i Jönsberg, Skärkind,

Söderköpings Stadskyrka, // samt Linköpings Stad Kyrka // x Wadstena blå kyr- ka, Risinge och Tjälmo, jemte Alfresco- målningarne i Risinge och Floda kyrkor

// x Arboga Lands kyrka jämte de 2 3:ne Altartaflorna i Westerås -Domkyrke

Ψ som är //målad af// Henshol Lav Kartal 1200 kunna veta detta masterstyck och får {??} detta arbete är om några ar[sic!] förfallna och har de af mera stadsatts -//

[Infälld text ovan är skriven med blyerts]

samt Wadstena kloster och Slott, m,fl; Men tillika kan jag icke undertrycka den ledsnad jag erfarit vid utrönandet deraf, att dessa arbeten alltjemt blifva dels vanvårdade, dels helt och hållit förstörda. Jag vill härmed endast nämna Altartaflan i Rudby, de 2:ne Taflorna på Kyrko-Winden i Söderköpings Stads-kyrka, Marias bild i Askeby, m,fl: som i närlagde beskrifningar äro vidare omnämnde; och af hvilka dyrbara konstverk, utan tvifvel många skulle redan för 20 år tillbaka kunnat hafva blifvit frälste undan förgängelsen. Tillika må det tillåtas mig uttrycka den önskan, det de samma må framdeles blifva ställda under omsorgsfullare vård, emedan ett stort antal af dem eljest blifva omöjligt att iståndsätta. På samma gång kan tillika mycket befaras, att då medeltidens konstprodukter med största begärlighet utomlands eftertraçktas, våra herrligaste skapelser från nämnde tid ofelbart skola af utländska konsthandlare för en ringa penning skördas för främmande Museer och Samlingar. Det vore derföre önskligt, att Staten utan uppskof satte sig i besittning af alla de konstverk som i Fäderneslandets kyrkor ännu kvarfinnes. Det skyndsamma uppfyllandet af detta behof, påkallas i synnerhet deraf, att desamma å

sina nuvarande förvaringsrum på det högsta vanvårdas, såväl af fuktighet som af okunnighet och vårdslös behandling. För att fredas från denna förstörelse, vore utan tvifvel bäst om de, tills annan anordning kunde åvägbringas, inrymdes i Eders Majt: och Kronans Slott, såsom i Wadstena för Östergöthland, i Svartsjö för Södermanland i Upsala för Upland, i Kalmar för Blekinge och Småland, m: fl, i Leck-Ö för Westergöthland med derintill gränsande län, samt i Strömsholm för Westmanland.

Då mitt åliggande jemväl var att under resan, undersöka, afrita och beskrifva kyrkornas Architectur, har jag äfven dervid gjort den beklagliga erfarenheten att de: vare sig af okunnighet hos Presterskapet eller af mindre uppmärksamhet hos Öfver-Intendents Embetet, vid Församlingarnes anhållan att få sina kyrkor ombygde, i fullkomlig strid med Kongl förordningen af år 1840, oftast nedrifvas utan ringaste urskillning eller fästadt minsta afseende å de viktiga upplysningar som för Konsthistoriens studium deraf kunnat vinnas.

Bland sådan på sednare tider raserade urgamla kyrkor äro t.ex: Kuddby //Ekshult// och Rök, hvars grånade murar och Hvalf, samt Frescomålningar för fornforskaren //skulle// egt ett stort intresse, äfvensom Mogata, om hvars gamla byggnads-

konst, Frescomålningar, och öfriga antiqvariska värde, närlagde, af Pastor Wide mig benäget meddelade samt med mine anteckningar bifogade berättelse, nogsamt upplyser.

[ovanstående text är mestadels överstruken med snedställda blyertsstreck]

[ute i vänster marginal finns bokstäverna A och B skrivna med en klammer kring nedanstående text fram till "Wid min återkomst..."]

Wid min ditkomst hade förstörings och nyhetsbegäret beklagligtvis redan slutat sitt arbete, så att jag af hela den antika herrligheten icke erhöll annat än tradition derom.

Någon gräns för denna förstörelse-
anda, inträder sannolikt icke förr än det tåk-
kes Eder Majt anbefalla Öfver Intendents Em-
betet att till Kongl. Witterhets-Historie och
Antiqvitets Acaðemien remittera hvarje från
respektive Församlingar i detta afseende in-
kommande ansökan, för att öfver kyrkornas
ålder och antika värde afgifva sitt utlåtande,
hvilket derefter kunde för Eders Majt i un-
derdånighet anmälas. För att styrka huru-
som denna åtgärd är af behovet ytterst på-
kallad och att enskilt persons afgörande ofta
kan vara högst tvetydigt, torde mig tillåtas
i underdånighet anföra följande.

Wid min återresa till Stoçkholm igenom
Södermanland, hade jag för afsigt att i Floda
kyrka afrita, enligt uppgift, der befintliga
fresço-målningar; men erhöll på Säfstaholm,
hvilket jag besökte, för att göra anteckning

om Hans Excellens Grefve Bondes utmärkte Tafvelsamling, en af Professoren och Riddaren Sandberg för kort tid sedan meddelad underrättelse, att besagde Fresço-målningar vore utan allt slags värde, och ingalunda förtjente kopieras. Då sedermera, vid återkomsten till huvudstaden, mig berättades, att den gamla kyrkan skulle raseras, och i "Runa" af Dybeck, för 1246, tillika finnes en ritning af kyrkans Tak-målningar, efter ett Original i Peringskölds Samlingar i Kongl Bibliotheket, hvaraf man kände, det desamma innehölle ämnen ur den gamla Wilkina Sagan, uppmanades jag af flera fornforskare att närmare undersöka berörde Fresço-målningar, helst en tillförlitlig Copia deraf önskades för ett snart utkommande Arbete: Fornskriftssällskapets Skrifter. Jag får emedlertid med öfverlemnande af närlagde ritningar öfver nämnde Tak-målningar, till Witterhets- Historie- Och Antiquitets Aca- demien hemställa, huruvida icke de förtjena framför mycket annat räddas åt Svenska medeltidens Konst och Kultur Historia.

Vid vården af dylika konstverk och undersökningen af desamma, borde man visserligen med skäl kunna ega att påräkna verksamt biträde af Wederbörande, men då sådant troligen för andra göromål blifvit åsidesatt, kan

Undertecknad endast beklaga ett sådant förhållande, och finner således ej underligt, att följande Kyrkor i Östergötland, Södermanland och Westmanland, hvilkas hvalf och väggar fordom egt rika Alfresco-målningar, nu voro af brist på tillbörlig uppskattning eller liknöjdhet för deras Antika konstvärde, med kalk öfverstrukne; såsom i Östergötland: Vånga och Sjögestad samt Ekeby-Borna kyrkor, hvilken senare i synnerhet egt en stor rikedom af Fresco-målningar, rörande Legendan om St. Brita, men hvilka i senare tider blifvit öfverstrukna. Samma öde har träffat Barva Kyrka i Södermanland och Tortuna kyrka i Westmanland, hvilkas hvalf målade i Alfresco, äfven blifvit på sednare tider med kalk öfverstrukne. På samma sätt har i Munktorps Kyrka i Westmanland, dess hela Chor och hvalf, som vore med vackra färger målade Alfresco, blifvit med kalk hvitmenadt. Då Lillhärads Kyrka i Westmanland, år 1840 nedbrann och den yttre kalken genom regn afföll, så visade sig vackra Fresco-målningar, försedda med inskriptioner i förkortad Munk-Latin, men som socknens Pastor saknade allt intresse för målningarnes konserverande, tillät han att de genom vädrets åverkan

blefvo totalt förstörde.

Detta är hvad jag nu under denna min första resa i uppgifvna 3:ne provinser erfarit. Att förhållandet beklagligen är likadant öfver allt inom fäderneslandet nödgas jag tyvärr antaga, och inom få år torde vi ej ega någon enda kvarlefva af den gamla konstens Mästerstycken. Detta beklagliga förhållande med de dyrbaraste konstarbetens öfverlemnande åt total förstörelse gäller dock icke Lands -orten ensamt, det förekommer tyvärr någon gång äfven i offentliga Konst-samlingar. Såsom Exempel torde kunna anföras hurusom i Kongl Musei katalog N:o 57, upptages en aqvisition från Wadstena kloster-kyrka. Angående detta arbete, ett af Byzantinska skolans största Mästerverk ifrån 13:de seklet, gick i Wadstena en berättelse att det samma vore skänkt af St. Brita, och att för flera år sedan en Utlänning, som besökte Kloster-kyrkan (i hvilken, före dess förvandling till Stadskyrka, då ännu många förträffliga konstverk qvarfunnos, och bland andra äfven frågavarande målning) hade blifvit så frapperad deraf att han derföre bjudit, hvad helst som kunnat begäras, samt vid erhållit afslag för andra gången återkommit med förnyande af sitt anbud. Då detta

ånyo förkastades, öfverströk han taflan med en fuktig svamp, hvarigenom målningar framstod så klar och ren, som man aldrig förut hade sett den, och beledsagade samma handling med en ytterligare klagan, att han icke kunde blifva egare deraf. Efter mannens afresa fördunklades taflan småningom alltmer, efter någon tid vore dess färgor knappt synbara; hvarutaf man förmodat att han med något frätande öfverstrukit henne.

Detta har dock sannolikt icke varit händelsen, utan af ålder och brist på omvårdnad hafva bindings-ämnena i målningen till sin varaktighet småningom försvagats, och; genom omnämnde påblötning af vattnet, förstörelsen ännu mera påskyndade. I detta fördervade skiçk lemnades taflan till Kongl. Museum i Stoçkholm, och lærer derefter hafva blifvit öfverlåten till en härvarande Restauratör för att iståndsättas. Denne har likvist visat sig ega så ringa kännedom om den sorgfälliga behandlingen af dylika konstverk, att han af okunnighet å taflan borttvättat hvad som hört till den tidens målningssätt, igenkittat dess remnor med vanligt fönsterkitt, samt öfvermålat hela målningen med oljefärg, och derefter låtit en Förgyllare med blad-guld öfverdraga ornamenterna, så att intet spår mera är synligt af det ursprungliga konstverket, å hvilket, vid

närmare undersökning, så väl teckning som or-
nering och inskrift utgöra obestridliga bevis för att
styrka, det arbetet är af Grekiska Skolan från
1200-talet, och tilläfvventyrs det enda af detta slags
konstverk som finnes i Sverige, till sitt ursprung-
liga skiçk var således denna tafla af utmärkt värde,
då den nu deremot icke är så mycket värd som kan-
ske Restauratören erhållit i arvode. De af denna
tids konstverk, som ~~eljest~~vetterligen ännu finnas,
äro förvarade i St: Marçus, St: Giorgis di Griççi
i Venedig, och i Vatiçanen i Rom, och man är
vid utländska konstsamlingar så noggran vid
återställandet af något utaf denna tids arbeten,
att stundom en tid af 6 a 8 år dertill måtte be-
gagnas; och anförtras dylikt uppdrag endast åt
personer, som enkom studerat nämnde tids konst,
på det ingenting må af originaliteten gå förlo-
radt. Denna är doçk bland Musei taflor icke
den enda som undergått ett dylikt öde, hvarpå jag
endast vill nämna i Catalogen, N:o 242. Qvin-
tin Missis - N:o 389 Gerard Terburg. N:o 394.
Titian, hvilka Mästarens arbeten man nu med
möda igenkänner och hvilka genom Restauratören
blifvit svårt skadade.

Behofvet af en offentligt anställd Conservator
låter således derföre öfverallt märkbart känna sin
och då uppfyllandet deraf utgör enda medlet att från

förgängelsen bevara hvad dyrbart Fädernes-
landet eger öfrigt ännu af den gamla konsten,
[från denna rad löper i vänster marginal ett blyertsstreck ner till "utrikes sett"... Orden //inte//
och //år?// finns inskrivna här med blyerts]
anser jag mig böra ~~förut~~ till Eder Kongl Majts
Nådiga uppmärksamhet i djupaste underdånig-
nighet här hemställa, jemte det jag i underdånig-
het anhåller, att om Eder Majt: ~~i Dess vishet~~
härtill täcktes lemna Nådigt bifall, det
må tillåtas mig att, i enlighet med hvad jag
utrikes sett, och erfarit, till Eders Majt i un-
derdånighet aflemna en uppgift om sättet,
hvarpå de utländska konstsamlingarna
vårdas.

[från ordet "utrikes och till styckets slut är texten överstruken med diagonala blyertsstreck.
Orden //bör// och //med// finns skrivet i marginalen]

De dagliga nya upptäckterna och
den för resan gynnande väderleken, gjorde
det för mig omöjligt att bokstafligen kunna
uppfylla den af Kongl Witterhets-Historie-
och Antiqvitets Acaðemien mig ålagda skyl-
dighet att till Hufvudstaden återvända då det
mig Nådigst beviljade anslag lupit till ända;
och återresan blef af sådan anledning före-
tagen först i slutet af November månad,
då sjelfva årstiden hindrade vidare un-
dersökningar af de med min resa afsedda
föremål. Skulle jag emedlertid med min
åtgärd hafva lyckats att i någon mån mot-
svara det dyrbara uppdrag jag emottaget, blefve

sådant mig den innerligaste tillfredsställelse,
och erbjuder jag med största beredvillighet ytter-
ligare min ringa förmåga, ifall något nytt
anslag för sådane resor under innevarande
år anses kunna beviljas.

Med djupaste undersåtlig Vörtnad, trohet och nit
framhärdar

Stormäktigste Allernådigste Konung

Eders Kongl. Majts

Stoçkholm den 15 Februari 1847

Underdånigste Tropligtigste

Tjenare och Undersåte

Nils,Magnus,Mandelgren.

Stormäktigste Allernådigste Konung.

Genom Eders Majt:s nådiga skrifvelse
af den 15:de Maij 1846, lemnades mig Nådigt
uppdrag att under sistlidne sommar, genom resor
inom fäderneslandet, studera Svenska Konsthi-
storien, samt så vidt möjligt uppsöka och

taga närmare kännedom om de konstpro-
dukter, som derunder kunde påträffas. Till
underdånig åtydnad ~~deraf~~ //af detta nådiga uppdrag// har jag, efter bästa
förmåga användt all ospard möda att, i öfver-
ensstämmelse med den instrucktion, som af Kongl.
Witterhets- Historie och Antiqvitets Academien //blifvit//
mig den 17:de Juni samma år för nämnde resor
meddelades, fullgöra samma //mitt åliggande //nådiga uppdrag,
och får nu, jemte bifogande af min redogörelse
för //till// bemälte Academi, inför Eder Kongl. Maj:t
med djupaste undersåtliga vörndnad nedlägga
frukterna ~~deraf~~, //af mina forskningar// samt i underdånighet ~~derom~~: af-
gifva en kort berättelse, åtföljd af //om// de resultat
dem jag i ~~sammanhang dermed~~ //ansett mig böra// till Eders Kongl.
Maj:t:s höga uppmärksamhet ~~funnit mig böra~~ i
underdånighet framställa. ~~Med djupaste under-
såtliga vörndnad.~~ //??// [texten nedan är avgränsad från den ovanstående med ett streck]

Jag förmår icke rätt att inför
Eders Kongl. Majt skildra den glädje jag under
min resa erfarit, vid upptäckten af flera Konst-
alster ifrån den period af medeltiden då Konsten
stod i sin fullaste fägring. Såsom bevis //hä// ~~derpå~~
vill jag endast anföra Altarklädet i Östra Stenby,
Dopfunterna i Tingstad, Gistad och Skärkind,
samt Altartaflorna i Jonsberg, Skärkind, Sö-
derköpings Stadskyrka, Wadstena blå Kyrka, Ri-
singe och Tjälmo, jemte Alfresco-målningarna
i Risinge och Floda kyrka, samt Wadstena-

Kloster och Slott, m.fl. Men tillika kan jag icke undertrycka den ledsnad jag erfarit vid utrönandet //deraf// att dessa arbeten //alltjemt// blifva dels vanvårdade, dels helt och hållit förstörda. ~~Deraf vill~~ Jag //vill härvid// endast nämna Altartaflan i Kudby, de 2:ne Taflorna på Kyrko-Winden i Söderköping Stads-kyrka, Marias Bild i Askeby, m.fl, som i närlagde beskrifningar äro vidare omnämde; och för 20 år tillbaka//af hvilka kyrkans konstverk// ~~U~~ //u//tan tvifvel //många// skulle //redan för++ ++ 20 år tillbaka kunnat// ~~många dyrbara konstverk~~ //sedan få Dessa tillbaka kunnat// hafva blifvit frälsta undan förgängelsen. Tillika må det tillåtas mig att //uttrycka den// önska//n//, det de samma må //framledes//blifva ställda under omsorgsfullare vård, emedan ett stort antal af dem eljest blifva omöjliga att iståndsätta, ~~och hvad som lika~~ //På samma gång kan tillika// mycket här befaras, är att, då medeltidens konstprodukter med största begärlighet utomlands eftertraektas, våra herrligaste skapelser från ~~den~~ //nämde// tiden ofelbart skola af utländska konsthandlare för en ringa penning skördas för främmande Muséer och Samlingar. Jag kan //Det vore// derför icke undertrycka ~~den underdåniga önskan~~//ligt, em att // att Staten utan uppskof sätter //satte// sig i besittning af alla de konstverk som i Fäderneslandets kyrkor ännu qvarfinnas. Det skyndsamma uppfyllandet af detta behof, påkallas isynnerhet deraf, att desamma å sina nuvarande förvaringsrum på det högsta vanvårdas, såväl af fugtighet som af okunnighet och vårdslös behandling. För att fredas för denna förstörelse kunde //vore utan tvifvel bäst om// de tills annan anordning

kunde åvägabringas, inrym~~mes~~//des// i Eders Majts och Kronans Slott, såsom i Wadstena för Östergötland; i Svartsjö för Södermanland, i Upsala för Upland; i Kalmar för Blekinge och Småland, m,fl, i Leçk. Ö för Westergöthland med derintill gränsande län, samt i Strömsholm för Westmanland.[Ett streck avgränsar kommande text från tidigare] Då mitt++ ++åliggande

jemväl var att under resan, undersöka, afrita och beskrifva kyrkornas Architectur, har jag äfven der- vid gjort den beklagliga erfarenheten att de, -vare sig af okunnighet hos Presterskapet eller af likgiltig- het hos Öfver-Intendents Embetet, vid Församlingens //arnes// anhållan att få sina kyrkor ombyggda, i fullkomlig strid med Kongl förordningen af år 1840, oftast nedrifvas utan ringaste urskillning eller fästadt minsta afseende å de viktiga upplysningar som för konsthistoriens studium //afven// deraf kunnat vinnas.

Bland sådana på sednare tider raserade ur- gamla kyrkor äro t.ex: Kuddby och Rök, hvars grånade murar och Hvalf, samt Fresço-målningar hafva för fornforskaren egt //ega// ett stort intresse, äfvensom Mogata, om hvars gamla byggnadskonst, ~~des~~ Fresço- målningar, och öfriga antiqvariska värde, närlagde, af Pastor Wide mig benäget meddelade samt med eg- na anteçkningar bifogade berättelse, nogsamt upply- ser. Wid min ankomst hade förstörings och nyhets- begäret //beklagligtvis redan// slutat sitt arbete, ~~och det enda~~ //så att// jag af hela den antika herrligheten //icke// erhöill //annat än// var dess traditioner //derom//.

derefter //hafva// blifvit öfverlåten till en härvarande Restau-
ratör för att iståndsättas. Denne har likvist visat
sig ega så ringa kännedom om den sorgfälliga be-
handlingen af dylika konstverk ~~och, så litet motsva-~~
~~rat detta dyrbara förtroende,~~ att han, af okunnighet
å taflan borttvättat hvad som //hörde// till den tidens mål-
nings-Originalitet hörde, igenkittat dess ramnor
med vanligt fönsterkitt, samt öfverstrukt //målat// hela
målningen med Oljefärg, //samt// derefter låtit en Förgyllare
med bladguld öfverdraga ornamenterna, så att
inte spår mera är synligt af det //ursprunglig// gamla konst-
verket, å hvilket, vid närmare undersökning, så väl
teckning som ornering och inskrift utgöra obestrid-
liga ~~documenter~~ //bevis// för att styrka, det arbetet är af
Grekiska skolan från 1200-talet, och //till äventyrs// det enda af detta
slags konstverk som ~~kanhända~~ finnes i Sverge
~~och för hvilket man kunde hålla den dyrbaraste~~
Raphael // i sitt ursprungliga skick var således denna tafla af utmärkt värde// då den nu ++
++deremot icke är så mycket
värd som kanske Restauratören erhållit i arfvode
De af denna tids konstverk, som ~~ännu~~ //eljest// vetterligen
//ännu// finnas, äro förvarade i St: Marçus, St Giorgis di
Griççi i W //V// enedig, och i Vatiçanen i Rom, och
man är vid utländska konstsamlingar så noggran
vid återställandet af något utaf denna tids arbeten,
att stundom en tid af 6 a 8 år dertill måste be-
gagnas, och anförtros och ~~ett~~ dylikt //a// uppdrag endast åt
personer, som //enkom// studerat ~~denna~~ //nämnda// tidens konst, på det

ingenting må af det originaliteten gå förloradt.

~~Deek~~ är //Denna är dock// bland Museums taflor ~~denna icke~~ //den enda//~~ensam~~
som undergått ett dylikt öde , hvarpå jag endast vill
nämna i Catalogen , N:o 242 "Qvintin Missis.

N:o 329. Gerard Terburg . N:o 394. Titian , hvilka

Mästares arbeten man //nu// med möda igenkänner och //hvilk//
äro genom Restauratören //blifvit svårt skadade// ~~totalt förstörda~~. Om
detta för fosterlandets konstvänner utgör en be-
klaglig sanning , så är förhållandet ingalunda
bättre med Kongl Museums Gravyr-samling , öf-
ver hvilken , under all den tid Museum existerat ,
någon Catalog , eller specificerad förteckning af dess
Gravyrer ännu icke blifvit upprättad . Öfver der
befintlige samlingar finnes endast en förteckning
en bloque . Under en sednare tid hafva de blifvit
förflyttade ur sina gamla skåp , in i mindre gar-
derober , vid sidan af kakelugnen , så att om elden
kommer lös i dess närhet , man omöjligen kunde
rädda dess dyrbara innehåll . Under min utrikes
resa erbjödo sig Direktörerne vid Riks- Museum
i Amsterdam och Köpenhamn att mot befintliga
dubletter vid National-Museum i Stockholm gö-
ra passande utbyten emot duppletten i nämnde
Museer ; och då jag , vid min återkomst till Sverige
1843 derom gjorde anmälan för dåvarande t: f:
Öfver- Intendenten , mottog han väl med taçksam-
het anbudet , men hänvisade mig till Kongl Muse-

ums Kamererare , hvilken åter svarade att samlingen var så komplett , att den icke behöfde någon tillökning och att några duppletter till utbyte icke heller funnos. Wid inventeringen 1844 var jag i tillfälle att jemföra Gravyr-Samlingen härstädes med den jag utomlands haft tillfälle se och fann då , att öfver densamma någon Catalog icke ännu blifvit upprättad hvadan dess vårdare måste vara i okunnighet om hvilka skatter han eger förtroendet vårda och bevara. Med anledning heraf , anmälde jag för nuvarande Öfver-Intendenten detta högst viktiga behof, helst många af de äldsta Gravyrerna icke äro med monogram eller namn signerade och således dertill fordrades ett ensidigt studium af Gravyren , samt tillgång af ett rådfrågande Bibliothek , hvilket Museum icke egde ; hvarföre jag för samma Embetsman i ödmjukhet föreslog den enda person inom Sverige som , efter mitt förmenande ägde tillräckliga insigter att upprätta en systematisk katalog öfver samlingen nemligen Kanslirådet och Riddaren Krutmejer , som sjelf eger den största privata Gravyr-Samling i Sverge och dertill i samma ämne erforderlig boksynthet och ett rikt Bibliothek . Herr Öfver Intendenten anmodade också i sjelfva verket Herr Kanslirådet att upprätta en sådan katalog ; hvarvid Herr Kanslirådet förbehöll sig,

att hvarje till honom öfverlemnadt Exemplar skulle med Kongl Museets stämpel fördes och anteckning deröfver föras . 2:ne år äro sedan förlidna och ännu hafva inga Gravyrer blifvit till Herr Kanslirådets granskning öfverlåtne och Samlingarne befinnas i samma oreda som förut. Men då för Konsthistoriens studium en systematiskt ordnad Gravysamling är lika nödvändig som ett valdt Bibliothek för Witterhetsidkaren, vågar jag fästa Eder Kongl Majts höga uppmärksamhet på vigten af uppfyllandet af detta behof , äfvensom [texten diagonalt överstruket med blyerts] vore att önska, det Kanslirådet Krutmejers enskilda dyrbara Gravysamling som är ordnad efter graverkonstens historia och den enda man i Sverge värderat, blefve en Statens egendom , för att i förening med Museums egen blifva en värderad samling och ett gagn för de studerande. Behovet af en //offentligen//anställd [Texten före "Behovet af..." är avgränsad från kommande text med ett streck] Konservator låter //således// derföre öfverallt märkbart känna sig och då uppfyllandet deraf utgör enda medlet att från förgängelsen bevara hvad dyrbart Fäderneslandet af den gamla konsten ännu eger öfrigt , anser jag mig //böra sådant// till Eder Kongl Majts höga //härliga// uppmärksamhet //böra sådant i djupaste// i underdånighet böra här //här hem-// framställa det //jemte underdånigt anhålla, att// om Eders Majt: i Dess vishet // här// dertill täcktes lemna Nådigt bifale , //det må// tillåtas mig att, i enlighet med hvad jag utrikes sett //och erfarit// till Eders Majt i underdånighet komma //aflemna// en

men hvilka alla på //i// senare tider blifvit ~~öfverhvittade~~ //strukna//.

Samma öde har träffat Barva kyrka i Södermanland och Tortuna kyrka i Westmanland , hvilkas hvalf, målade i Alfresco , äfven blifvit på sednare tider med kalk öfverstrukne . På samma sätt har Munktorps kyrka i Westmanland, hvars hela Çhor och hvalf voro med vackra färgor målade i Alfresco, blifvit med kalk hvitmenadt. Då Lillhärads kyrka i Westmanland , år 1840 nedbrann och yttre kalken genom regn afföll , så visade sig vackra Frisco-målningar, försedda med - inskriptioner i förkortad Munk-Latin; men som //socknens// Pastor saknade allt intresse för målningarnæ konserverande, tillät han ~~dem~~ //att de// genom vädrets åverkan //blefvo// totalt förstörde .

Detta är hvad jag nu under denna min första resa i uppgifna 3:ne provinser erfarit . Att förhållandet beklagligen är likadant öfverallt inom Fäderneslandet nödgas jag tyvärr antaga , och inom få år torde såvidt vi ej ega någon enda qvarlefva af den gamla Konstens mästerstycken .// X // Detta //desto s// beklagliga förhållande med de dyrbaraste konstarbetens öfverlemnade åt ~~sin~~ totala förstörelse gäller dock icke Landsorten ensamt, det ~~har~~ //förekommer// tyvärr ~~innästlat sig~~ //någon gång äfven// i ~~Hufvudstadens~~ offentliga Konst-samlingar. ~~och vittnar om bristfälligt omdöme och insigter hos dess wårdare.~~ Såsom exempel ~~derå~~ //härfå- // torde det mig tillåtas //kunna// anföras //hurusom i Kongl. Musei// katalog//~~en~~//
//näm.// N:o 57, //upptagen// en aqquisition från Wadstena kloster-kyrka.

Om //angående// detta arbete, ett af Byzantiska skolans största
mästerverk //iffrån 13:de seklet// ~~under 1200-talet~~, gick i Wadstena följande //d en// berättelse //att// ~~D~~ //d//et //samma// vore nemligen// skänkt af St:
Brita , och //att// för flera år sedan hade en Utländsk //ning// ~~ka-~~
~~tolik~~, som besökte Klosterkyrkan (i hvilken, före dess
förvandling till Stadskyrka, då ännu många för-
träffliga konstverk qvarfunnos , och bland andra äf-
ven frågavarande målning.) ~~Denna~~ hade //blifvit// så frappe-
rad ~~honom~~ //deraf// , att han derföre bjudit, hvad helst som //kunnat//
begärdes //as, samt// ~~och~~ vid erhåll~~i~~ //e//t afslag ~~derpå~~, för andra gån-
gen återkom //mit// med förnyande af //sitt// ytterligare anbud .

Då detta ånyo förkastades, öfverströk han taflan
med en fuktig svamp, //som ~~hvarpå~~ hvarigenom//att målningen framstod
så klar och ren, som man aldrig förut hade sett
den , och beledsagade samma handling med en ytter-
ligare klagan , att han icke kunde blifva egare
deraf. Efter mannens afresa fördunklades taflan
småningom alltmer, efter någon tid voro dess
färger knappt synbara; hvarutaf man förmodat
att han med något frätande ämne öfverstrukit
henne . _ Detta har dock sannolikt icke varit hän-
delsen , utan af ålder och brist på omvårdnad hafva
bindningsämnen i målningen till sin varaktighet
småningom försvagats, och, genom omnämde på-
blötning af vattnet, förstörelsen ännu mera på-
skyndats //d//. I detta förderfvade skick lemnades //taflan//
~~den~~ till Kongl. Museum i Stochholm , och lärer

Någon gräns för denna förstörelse-anda, inträder sannolikt icke förr än det täckes Eder Majt, ålägg ÖfverIntendets Embetet att till Kongl. Witterhets-Historie och Antiquitets Academien remittera hvarje från respektive Församlingar i detta afseende inkommande ansökan, för att öfver Kyrkans //ornas// ålder och antika värde afgifva sitt utlåtande, och //hvilket// derefter //borde för// Eders Majts Nådiga afgörande underställas //i underdånighet får anmälas//. För tillsynen och vården deraf, påkallar behovet anställandet af en för in-af en för insigter känd Restauratör. Att //För att styrka hurusom// denna åtgärd är af behovet ytterst påkallad och att enskilt persons afgörande ofta kan vara högst tvetydigt, torde mig tillåtas i underdånighet anföra följande: Vid min återresa till Stockholm igenom Södermanland, hade //?// [I vänster marginal finns ett frågetecken] jag för afsigt att i Floda kyrka afrita //enligt// der uppgifna t //der// befintliga Fresco-målningar; men erhöll under vägen på Säfstaholm, _ hvilket jag besökte, för att taga //göra// en //för// anteckningar af //om// Hans Excellens //Grefve// Bondes utmärkte Tafvelsamling, _en af Profesoren och Riddaren Sandberg för kort tid sedan meddelad underrättelse ,, ” att besagde Fresco-målningar vore utan allt ”slags värde, och //ingalunda// förtjente kopieras ” . Då //sedermera//, vid återkomsten till hufvudstaden, mig berättades, att denna gamla kyrka skulle raseras, och i ”Runa” af Dybeck. för 1846, //tillika// finnes en ritning af dels //kyrkans// Takmålningar, efter ett Original i Peringskölds samling, // i Kongl. Bibliothekets// och enligt hvilket man //hvaraf man// kände, det des//amma innehölle ämnen

//6// [skrivet med blyerts längst upp i vänster marginal]
ur //den gamla// Wilkinga sagan, uppmanades jag af flera forn-
forskare att närmare undersöka berörde Fresco-mål-
ningar, helst en tillförlitlig, Copia deraf önskades för
ett snart utkommande Arbeta af Forn~~tids~~//skrifts// sällskapets
skrifter, ~~rörande just Wilkinga-sagan, och Jag får //liksom//, med~~
öfverlemnande ~~utaf~~ närlagde afritningar ~~deraf~~, //öfver nämnda tak-målningar// till Witter-
hets- Historie- och Antiqvitets- Aca~~demien~~ hemställa,
huruvida //icke// de, i motsats till Herr Professor Sandbergs
ofvan anförde utlåtande, förtjena//framför mycket annat//att räddas från glöm// af Svenska
medeltidens//
~~skan och förgängelsen eller ej~~ //Konst och kultur-historia.//
Wid vården af dylika konstverk och undersök-
ningen af desamma, ~~borde~~//kunde//borde//man visserligen ~~och~~ med skäl,
//kunna// ega att påräkna verksamt biträde af Deriktören för de
fria konsternas Aca~~demien~~, men då //af// denne Embetsman, tro-
ligen//tvis// ~~derifrån~~ hindrad af andra, i hans tanka mera
maktpåliggande göromål, //såsom ofvan blifvit visadt// icke tyckes ~~vet~~ //ega// någon kärlek
för den gamla konsthistorien ~~och med likgiltighet om-~~
~~fattar denna del af sina åligganden~~, kan undertecknad
endast beklaga att sådant förhållande, och icke finna//er således// un-
derligt, att följande kyrkor i Östergöthland, Södermanland
och Westmanland, hvilkas hvalf och väggar //fordom// egt rika Al-
fresco- målningar, nu //mera// af brist på ~~dess~~ //deras// tillbörliga uppskatt-
ning eller liknöjdhet för ~~dess~~ //deras// ovan antika konstvärde, blifvit
med kalk öfverstrukne; såsom t: ex: i Östergöthland:
Wånga och Siögestad samt Ekeby – Borna kyrkor,
hvilken senare i synnerhet ~~egde~~ //egt// en stor rikedom af
Fresco- målningar, rörande Legendan om St: Brita,

uppgift om //sättet hvarpå// ~~huru jag funnit~~ de utländska konst-
samlingarna vårdas.

De dagliga nya upptäckterna och den för
resan gynnande väderleken, gjorde det för mig omöj-
ligt att bokstafligen kunna uppfylla den af Kongl.
Witterhets- Historie- och Antiquitets Aca~~demien~~
mig ålä//a//gda skyldighet att till Hufvudstaden åter-
vända då det mig Nådigst beviljade anslag lupit
till ända; och återresan ~~kunde~~//blef// af sådan anled-
ning företagas//en// först i slutet af ~~October~~ //November// månad, då
sjelfva årstiden ~~metverkade~~ //hindrade vidare// undersökningar af //de// med
//min// resan afsedde föremål. Skulle jag //emedlertid med mina åtgöranden//~~med denna resa~~
//hafva// lyckats //att// i någon mån motsvara det dyrbara upp-
drag jag ~~egt förtroendet att fullgöra,~~ //emottagit// ~~vore det min~~ //blefve sådant mig den//
innerligaste tillfredsställelse, och erbjuder //jag// med största
beredvillighet ytterligare min ringa förmåga, //i// ~~ehuruvid,~~
om //i fall// något nytt anslag för //vidare resor under// innevarande år anses ~~bära~~ //kunna//
beviljas.

//Consept// [skrivet med blyerts längst upp i vänster marginal]

Till Kongl // Tills // [infällt med blyerts ovanför ordet Kongl] Witterhets, Historie och Antiquitets Akademien.

// Litt B.// //1846-// [skrivet med blyerts i vänster marginal]

Till fullgörande af föreskrifter i Kongl. Maj:ts nådiga
Bref af den 15 Maj 1846, Får till Kongl. Akademien
jag härmed i ödmjukhet öfverlämna, de af ritning-
gar och anteckningar och beskrifningar, dem jag
under min konstresa sistlidet år hunnitt samla i
kyrkor slott m m: samt, så //såvitt// det varit mig tillgängliga, äf-
ven uti privata samlingar, //i// öfverensstämmelse med den
instrucktion Kongl. Akademien den 11. Juli samma år
behagat mig meddela.

Då från början af resan jag hade gjort det till
föresats, att, inom de provinser, som denna gång utgjorde
de dess föremål, ~~med ledning af Hermelins karta och af
Braçemans och Widegrens besöka hvarje kyrka och slott
eller annatt af ålder märkvärdigt ställe, och vid jem-
förelse med de båda sista författarne orfor, att mycket af
dem vore forbigånget [sic!] som egde stort intresse konsthisto-
riskt intresse värde, och jag således, medan årstiden
gynnade, nödgades utsträcka resan utöfver det beviljade
//nådiga// anslaget, så har det varit mig omöjligt att omarbata,
Än i konsept Kongl. Akademien öfverlämna de gjorda~~

//./// [skrivet i vänstermarginalen och sträcker sig över de tre första raderna. Ett rött streck är draget runt detta tecken]

anser de samlade ritningarne kunna med någon fördel i allmänt tryck utgifvas, ~~äfvensom ett benäget råd huru sådant Tjonligast skulle kunna verkställas.~~

Därjemte får jag vördsammast anhålla att genom Kongl. Akademiens benägna försorg vidfogade underdaniga [sic!] berättelse må till Kongl. Majts öfverlämnas, Till Kongl Akademiens gunstiga ompröfvande öfverlämnar jag för öfrigt huruvida jag hvaritt lycklig att motsvara Kongl. Akademiens önskningsar och får i sådant fall om fortsättning af dylika resor kommer att framdeles skje ske och åt mig till äfventys [sic!] fortfarande förtroende öfverlämnas behagas hos Kongl. Majts föreslå därtill utgående anslag äfven då bereda nådigt tillstånd att de antiqviteter, eller konstverk som påträffas under Resan Till äfventyrs kunna påträffas må såvida de emot ringa ersättning kunna erhållas till Kongl. Akademien eller till andra förvaring af dylika [sic!] konst saker inom våren upplåtta ~~na~~ platser, genast få öfversändas, for [sic!] att sålunda undvika mångdubblade resor och omkostnader, eller på det de ej kvarlemnade på uphandlingsorten må utan vårdare förfalla, råka i glomska [sic!] eller annorlunda förstöras i likhet med hvad i min underdaniga [sic!] berättelse till Kongl. Majstat blifvitt ~~omnätt~~ omnämndt.

Med djupaste wördnad. et.et.

n m Mandelgren

//Stockolm [sic!] Februari 1847.//

// Jemte denna Anmärkning skrifvelse följde en detaljerad förteckning öfver både Resa och arbetstid som var använd på dessa Ritningar och antekningarnas samlande.//

[i högermarginalen finns tecknet ./ skrivet vänsterställt intill nedanstående uppochned-vänd text]

Till Kongl. Witterhets, Histori och Antiqvitets Akade

Afskrift af Kongl. W. H. och Antiq: Akad: den 11 Maj 1847, utlåtande till Kongl. Maj:st, öfver Mandelgrens resa år 1846. -

Stormächtigste Allernådigste Konung !

Sedan Artisten N.M. Mandelgren till Eders Kongl. Maj:st Witterhets- Historie och Antiqvitetes Akademi inlemnad de ritningar och anteckningar han samlat under sin, förlidet år, med offentligt understöd af 200 R.dr. B.co., företagna resa, anser Akademien sig böra underdånigst hos Eders Kongl. Maj:st anmäla utgången af detta hans företag .

Enligt Eders Kongl. Maj:st af den 15:e Maj sistlidet år, meddelade Nådiga föreskrift att Akademien derpå grundade Instruktion var Mandelgrens åliggande: 1:o att i de kyrkor han besökte, undersöka, beskrifva, och om möjligt vore, äfven anteckna hvad som i Arkitektoniskt hänseende kunde äga större märkvärdighet, såsom rundkyrkors konstruktion och plan, ovanliga torn och hvalfbyggnader m.m, alfreskomålningar på väggar och hvalf, målningar och skulptur arbeten på gamla altartaflor samt andra flyttbara föremål.. 2:o att äfven hos enskilda personer, der sådant tillåtes, anteckna och beskrifva konstverk, rustningar och dylikt som kunde ega Antiqvariskt värde. –

De inlemnade handlingarna visa att Mandelgren i Östergöthland, som utgjorde resans mål besökt 59 kyrkor jemte Städerna Norrköping, Linköping, Söderköping, Skenninge och Wadstena, hvarefter han, sedan han till Hufvudstaden återkommit, begifvit sig till Floda kyrka i Appunda härad i Söder-

manland, för att afteckna dess märkvärdiga hvalfmålningar.

Från dessa ställen har Mandelgren medfört ritningar, de flesta i concept, några mera utarbetade, upptagande tillsammans 148 större och mindre blad, af hvilka åtskilliga innehålla flera smärre hopförda teckningar och utkast .

Bland dessa ritningar äro omkring 60 större och mindre, mera fullständigt utförda, några i blyerts, andra med originalens färger återgifna .Tolf af dessa, alla färglagda, visa yttre utseendet och konstruktionen af 11 kyrkor neml: Floda, Wånga, Sjögestad, Furingstad, Wårdsberg, (den enda rundkyrkan) Gistad, Risinge, Östra Stenby, S:t Anna kapell, Wårna, Askeby, tecknade både i profil och genomskärning med planritningar .

Tjugotre plancher upptaga teckningar af alfreskomålningar i Kyrkohalf, de flesta med originalens färger från, följande kyrkor: Floda 4 plancher, Wadstena Blå Kyrka 4, Furingstad 9, Risinge 5, och S:t Anna kapell 1. hvaribland de flesta äga för Kyrkans, Konstens och Bildnings - Historie utmärkt värde.

De öfriga planchern innehålla teckningar af kyrkodörrar, klockstaplar, grafmonument, altartaflor, karlskrudar och andra kyrkoinventarier samt några och få fornlemningar ute på marken, utgörande, tillsammans med de ofvan anförda, 237 särskilda föremål. En del bland dessa t.ex. alla gamla altartaflor och andra bilderskåp äro likväl icke utförda med tecknade bilder och ornament, utan blott med planritningar hvarpå föreställningarne äro skrifna .

Det hade visserligen varit önskeligt, att alla ritningarne kunnat lemnas mera fullständigt utförda, men det har icke blifvit af Eders Kongl. Maj:st föreskrifvit eller af Akademien äskadt, och skulle ej kunnat åstadkommas utan mångdubbelt längre tid och följaktligen ökad kostnad, emedan sådana före-

mål, hvarom här är fråga, icke kunna med full trohet återgifvas om ej ritningen sker på stället, under städse förnyade jemförelser med originalet.

De af Mandelgren lämnade utkasterna äger i alla fall värde, emedan de gifva ett ungefärligt begrepp om de forntidslemningar, som i landsorts kyrkorna förvaras, och ledning för bedömande af dessa sakers ålder och konstvärde samt till följd deraf anvisning för utväljande af sådana föremål, som företrädesvis förtjena skyddas och måhända framdeles med National Museum införlifvas.

En annan fördel, som icke heller må förbises, har Mandelgrens resa medfört derigenom att vederbörande Pastorers och socknemäns uppmärksamhet blifvit fästad på pligten, att omsorgsfullare vårda de vanligtvis illa behandlade och ringa aktade fornminnen, som i deras kyrkor förvaras. En sådan påminnelse har på de flesta ställen varit särdeles behöflig, emedan erfarenheten, äfven af Mandelgrens nu ingifna berättelse bekräftad, har visat huru de i detta afseende bestämda föreskrifterna, uti Kongl. förordningen af den 17:e April 1828 och det rörande kyrkorna och deras fornminnen särskildt utfärdade cirkuläret af den 7 December 1840 varit oförmögna att tillbakahålla vandalismen.

De af Mandelgren lämnade skriftliga anteckningarna innehålla dels förklaringar öfver de antecknade föremålen, dels uppgifter på andra i kyrkorna förvarade forntidsminnen med hänvisningar, enligt Akademiens föreskrift, till äldre beskrifningar.

Broockmans och Widegrens öfver Östergöthland utgifna topografiska arbeten samt de enligt 1828 års Kongl. Bref socknevis afgifna berättelser om kyrkornas märkvärdigheter. –

Till sin berättelse har Mandelgren fogat förteckningar öfver målningar och porträtter som förvaras på Norrköpings och Söderköpings Rådhus, i Linköpings Bibliotek samt 38 större och mindre

enskildta samlingar. - Dessa förteckningar böra förvaras i Eders Kongl. //X// Maj:ts Museum för målningar och skulptur arbeten, der de kunna gifva någon ledning vid efterforskandet af de konstalster som inom fäderneslandet förvaras .

Nämnde Musei styrelse eller Eders Kongl. Maj:ts Akademi för de fria Konsterna torde det och tillhöra att bedömma de åtgärder, som möjligen kunna anses nödiga att vidtagas, på grund af Mandelgrens förslag, till åtskilliga målningars inköp och Restauration.

Öfrige åtgärder hvilka af Mandelgrens berättelse torde föranledas i afseende på vissa fornsakers bättre vård eller inköpande till de offentliga samlingarne, skall Witterhets- Historie och Antiquitets Akademien efter hand besörja eller i viktigare fall underställa Eder Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning .

På grund af hvad Akademien här ofvan underdånigst anfört, anser sig Akademien böra vitsorda Mandelgren med nit och drift utfört sitt åtagna värf, samt att hans inlemnade teckningar och handlingar, äfven i deras nuvarande skiçk utgöra en nöjaktig ersättning för det anslag han under förlidet år af offentliga medel uppburit.

Slutligen vågar Akademien med anledning af Eders Kongl. Maj:ts ofvan åberopade Nådiga Bref af den 15:e Maj 1846 underdånigst hemställa, och icke Eders Kongl. Maj:st skulle Nådigst täckas tillåta, att dessa härjemte underdånigst bifogade ritningar och den till deras upplysande hörande delen af Mandelgrens berättelse måtte få stanna i Witterhets- Historie och Antiquitets Akademiens Arkiv, der likartade teckningar från andra orter inom fäderneslandet, utförda dels på Statens, dels på enskildta personers bekostnad, förut finnas.

Witterhets- Historie och Antiquitets Akademien framhär-
dar med djupaste vördnad trohet och nit
Stormäktigste Allernådigste

X [i vänstermarginalen vertikalt skrivet står följande]

//Eders Kongl. Maj:t etc: etc: C.D. Skogman / R.E. Hildebrand //

//Consept// [skrivet längst upp i vänster marginal och årtalet med blyerts längst till höger]

//1847//

Till Kongl. Witterhets – Historie och Antiquitets Akademien .

Till fullgörande af föreskrifter i Kongl. Maj:ts Nådiga
Bref af den 15:e Maj 1846 , får till Kongl. Akademien jag här-
hos i ödmjukhet öfverlemna de afritningar och anteckningar
och beskrifningar dem jag under min konstresa sistlidet år
hunnit samla i kyrkor , slott m.m. samt , så de varit mig
tillgängliga , äfven uti privata samlingar , i öfverstäm-
melse med den Instruktion Kongl. Akademien den 11:e
Juli samma år behagat mig meddela .

Då från början af resan jag hade gjort det till försatts att ,
inom de provinser, som denna gång utgjorde dess föremål ,
med ledning af Hermelins karta och af Broccmans och Widegrens
besöka hvarje kyrka och slott eller annat af ålder märkvärdigt
ställe och med jemförelse med de båda sista författarne erfor ,
att mycket af dem vore förbigånget som egde stort konsthisto-
riskt värde, och jag således, medan årstiden gynnade, nödgades
utsträcka resan utöfver det beviljade nådiga anslaget Kongl.
Akademien öfverlemna de gjorda ritningarne och beskrifnin-
garne . Finnes bland dem någon som Kongl. Akademien anser
värdig att i dess handlingar förvaras, vågar jag anhålla
det Kongl. Akademien täcktes bestämma något visst
arvode för hvarje sådan ritnings utarbetande .

På det mig derjemte måtte beredas någon ersättning till

betäckande af de öfversjutna resekostnaderna,vågar jag lika ödmjukt hos Kongl. Akademien utbedja mig ett yttnande huruvida Kongl. Akademien anser de samlade ritningarne kunna med någon fördel i allmänt tryck utgifvas,äfvensom ett benäget råd huru sådant tjenligast skulle kunna verkställas .

Derjemte får jag vördsamt anhålla att genom Kongl. Akademiens forsorg [sic!] vidfogade underdåniga berättelse må till Kongl. Maj:st öfverlemnas . Till Kongl. Akademiens önskingar och får i sådant fall om fortsättning af dylika resor kommer att framdeles ske och åt mig till äfventyrs fortfarande förtroende öfverlemnas behaga hos Kongl. Maj:st föreslå dertill utgående anslag äfven då bereda nådigt tillstånd att de antiqviteten eller konstverk som under resan till äfventyrs kunna påträffas till Kongl. Akademien eller till andra förvaring af dylika konstsaken inom Länen upplåttna platser, genast få öfversändas, för att sålunda undvika mångdubblade resor och omkostnader,eller på det de ej kvarlemnade på upphandlingsorten må utan vårdare förfalla, råka i glömska eller annorlunda förstöras i likhet med hvad i min underdåniga berättelse till Kongl. Maj:st blifvit omnämndt.

Med djupaste vördnad etc: etc.

Stoçkholm den 1847 . N. M. M.

Anm: jemte denna skrifvelse följde en detaljerad förteçkning öfver både rese – och den arbetstid som var använd på dessa ritningar och anteçkningars samlande .

[text skriven med blyerts på en rektangulär smal pappersremsa]
1862,d 4/10 aflämnade Ritningar för 1849 – 50
till Antiquitets Akademien.

//Anoterat//

[skrivet längst upp i vänstra marginalen]

Stockholm den 29 Februari 1846

Sedan jag inlämnat Ritningar och anteckningar som jag samlat under 1846 års resa jorde [sic!] jag ett besök hos Rixantiqvariern Hildebran [sic!] ,som gjorde sig mycket viktig och utför emot mig öfver oförskämheten [sic!] i min bifogade fortekning [sic!] och att Akademien ej hade några penningar att betala för ofverskottet [sic!] som jag inbillade mig hafva gjort etc. etc. men jag öfverbevisade honom att han måste inse att det ej var möjligt för någon att göra en så lång och kostsam resa för 300 R:dr. Långt mindre att utföra konsepterna under vintren ty en enda rittning [sic!] kunde ofta upptaga flera veckors arbete, ehuru //ingen// kunskap han egde till ritning insåg han slutiligen att jag hade rätt, och sade att om jag fortsatte skulle verken [sic!] han eller Akademin neka mig att få utarbete och utge de ritningar jag samlade blott såg ej be-
begarde [sic!] högre anslag, ty det trode [sic!] han ej kunde beviljas.

Med denna förklaring [sic!] var jag mycke belåten, och glade [sic!] mig öfver hans välvilja och tillmötesgående

N M. Mandelgren